

Бойко Марія Іванівна,

Київський університет імені Бориса Грінченка

**ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ МАРГІНАЛЬНИХ ГАЛУЗЕЙ ЛІНГВІСТИКИ
УЧНЯМИ 10-11 КЛАСІВ З ПОГЛИБЛЕНИМ ВИВЧЕННЯМ ФІЛОЛОГІЇ**

Вступ. Як засіб пізнання дійсності українська мова сприяє розвитку інтелектуальних і творчих здібностей старшокласників, їх абстрактному мисленню, пам'яті і уяви, формуванню мовного чуття і мовного смаку, вихованню естетичного інтересу, усвідомленої позитивної мовної поведінки [1,12].

Особливістю профільного навчання є встановлення взаємозв'язку між процесами вивчення мови і її використанням у процесі спілкування та діяльності. Проєкт «Лінгвістична лабораторія» розраховано для учнів 10-11 класів з поглибленим вивчення філології (профіль – українська філологія).

У програмі з української мови для профільного навчання учнів 10-11 класів (філологічний напрям, профіль – українська філологія) звертається увага на важливість інтегрування теоретичних і прагматично-орієнтованих розділів курсу сучасної української літературної мови, обізнаність з філологічною галуззю в її зв'язках з іншими гуманітарними сферами [1,35]/

Обов'язковість впровадження проєкту для учнів 10-11 класів з поглибленим вивченням філології пов'язано з бурхливим розвитком у сучасному мовознавстві маргінальних галузей на межі лінгвістики та семіотики, філософії, логіки, етнології, соціології, прагматики, психології, когнітології, політології, культурології, теорії комунікації, теорії впливу, нейрофізіології.

До того ж загальною тенденцією сучасної науки, освіти є створення інтегративних програм, спрямованих на вивчення об'єкта різних галузей шляхом залучення теоретичного та прикладного доробку різноманітних дисциплін.

Виклад основного матеріалу. Проєкт «Лінгвістична лабораторія» пропонує вивчення дисциплін, які якнайкраще дають змогу продемонструвати учням напрями сучасних і актуальних досліджень у мові.

Основана мета – організувати лабораторію у школах з поглибленим вивчення філології (профіль – українська філологія), підготувати майбутніх мовознавців-дослідників, апробувати вивчення маргінальних галузей мовознавства учнями 10-11 класів з поглибленим вивченням філології, організувати співпрацю між викладачами вищих навчальних закладів (спеціалістами з психолінгвістики, етнолінгвістики, соціолінгвістики) і вчителями загальноосвітніх шкіл (Таблиця 1).

Таблиця 1

Орієнтовний план роботи «Лінгвістичної лабораторії»

Назва блоку	Період навчання	Поле досліджень
Психолінгвістика	вересень – листопад	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Розробка асоціативного міні-словника; ✓ Дослідження особливостей дитячого мовлення; ✓ Проведення пошукової роботи з теми «Проблема пам'яті у психолінгвістиці»; ✓ Укладання курсу відеолекцій з практичними порадами як боротися з патологіями мовлення.
Етнолінгвістика	грудень – лютий	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Створення індивідуальних, групових плакатів, що відображають взаємозв'язок «Мова – нація – культура»; ✓ Проведення компаративного аналізу лексики і фразеології мов світу (на вибір учнів); ✓ Проведення учнями власного історико-етнографічного аналізу фамільних легенд і переказів; ✓ Організація конференції «Символіка як елемент мовної картини світу»;

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Видання журналу, де представлено наукові дослідження учасників лабораторії («Колоративна символіка та її представлення в етнотекстах», «Архетип «дерево» в українській і англійській (німецькій/іспанській/китайській) фразеосистемах», «Флоризми у мові української народної творчості».
Соціолінгвістика	березень – травень	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Укладання опитувальника, проведення анкетування з метою зібрання даних про мовну ситуацію в м. Києві; ✓ Аналіз текстів з погляду прояву гендерних особливостей; ✓ Розробка та презентація відеопроєкту «Український міський сленг»; ✓ Проведення пошуково-дослідної роботи на тему: «Мова міста і мова села»; ✓ Дослідження використання аргю, просторіччя у творах сучасної української літератури.

Запропонована програма проєкту «Лінгвістична лабораторія» розрахована на 1 навчальний рік. Для реалізації навчальний заклад повинен бути забезпечений спеціальним комп'ютерним класом, інформативною дошкою SMART Board.

Важливо зазначити, що для успішного впровадження проєкту школа повинна співпрацювати з університетами, оскільки лекторами на заняттях мають бути професіонали, які володіють ґрунтовними знаннями з психолінгвістика, етнолінгвістики та соціолінгвістики (Таблиця 2).

Етапи реалізації проєкту «Лінгвістична лабораторія»

<i>Номер</i>	<i>Зміст</i>
1-ий етап серпень	Рішення про початок реалізації нового проєкту. Формування мети, завдань проєкту. Аналіз та оцінка потенціалу для початку нової діяльності. Врахування ризиків.
2-ий етап вересень – травень	Розробка календарно-тематичного плану. Проведення занять у рамках «Лінгвістичної лабораторії».
3-ий етап червень	Проведення підсумків проєкту. Обговорення перспективи з урахуванням пропозицій і зауважень.

Висновки та пропозиції. Проєкт «Лінгвістична лабораторія» вперше пропонує вивчати маргінальні галузі мовознавства у межах шкіл. Ми сподіваємося, що лекції від фахівців з психолінгвістики, етнолінгвістики та соціолінгвістики мотивують школярів продовжувати досліджувати проблеми, які є актуальними у сучасному мовознавстві, розкриватимуть і надалі свій науковий потенціал. До того ж учні зрозуміють, що вивчення мови не обмежується засвоєнням знань, які пропонуються на уроках української мови. Адже мова – не лише засіб спілкування, а й цікава наука, яка має широке поле для подальших досліджень.

З-поміж основних результатів впровадження проєкту можна виокремити:

- ✓ формування майбутніх філологів-дослідників;
- ✓ залучення старшокласників до опанування ключовими поняттями прикладної лінгвістики у межах вивчення курсів: соціолінгвістика, етнолінгвістика та психолінгвістика;
- ✓ виховання здатності планувати, організовувати, здійснювати і презентувати прикладне дослідження в галузі філології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нова українська школа: poradnik dla vchytel'ya / Pid zag. red. B'ib'ik N. M. — K.: TOB «Vydavnychyy dim «Plyady», 2017. — 206 s.